

Grupy i algebry Liego, wykład 12

W. Hebisch

12 stycznia 2026

1 Struktura algebr półprostych

Przypominam lemat z poprzednich notatek:

Lemat 1.1 *Niech A będzie skończenie wymiarową półprostą algebrą Liego nad ciałem charakterystyki 0 i niech $\text{Der}(A)$ będzie algebrą Liego różniczkowań A . Wtedy odwzorowanie $x \mapsto \text{ad}_x$ zadaje izomorfizm A z $\text{Der}(A)$*

Lemat 1.2 *Niech A będzie skończenie wymiarową półprostą algebrą Liego nad ciałem algebraicznie domkniętym charakterystyki 0 i niech C będzie podalgebrą Cartana w A . C jest przemienna i dla $x \in C$ operator ad_x jest półprosty.*

Dowód: Dla $x, y \in C$ mamy

$$K(x, y) = \sum \alpha(x) \alpha(y) \dim(A_\alpha)$$

Jeśli $y \in [C, C]$ to wtedy $\alpha(y) = 0$ dla dowolnego α takiego że $A_\alpha \neq \{0\}$. A więc wtedy $K(x, y) = 0$, czyli $y = 0$ bo forma Killinga obcięta do C jest niezdegenerowana. Konsekwentnie $[C, C] = \{0\}$ i C jest przemienna.

Dla $x \in C$ niech $\text{ad}_x = S + N$ będzie rozkładem ad_x na część półprostą i nilpotentną. S jest różniczkowaniem A : dla $y \in A_\alpha$, $z \in A_\beta$ mamy $[y, z] \in A_{\alpha+\beta}$, $S(y) = \alpha(x)y$, $S(z) = \beta(x)z$ a więc

$$S([y, z]) = (\alpha + \beta)(x)[y, z] = [\alpha(x)y, z] + [y, \beta(x)z] = [S(y), z] + [y, S(z)].$$

Na mocy 1.1 istnieją $s, n \in A$ takie że $\text{ad}_s = S$ i $\text{ad}_n = N$. S komutuje z każdym operatorem komutującym z ad_x , a więc w szczególności S komutuje z ad_y dla dowolnego $y \in C$. A więc jeszcze raz używając 1.1 widzimy że s komutuje z C , czyli s należy do normalizatora C , czyli $s \in C$. Skoro $x = s + n$ to również $n \in C$. Jednakże ad_n jest nilpotentny, czyli $\alpha(n) = 0$ dla α takich że $A_\alpha \neq \{0\}$, czyli jak poprzednio $n = 0$, co oznacza że $\text{ad}_x = S$ jest półprosty. $\square$

Niech $\Lambda = \{\alpha \neq 0 : A_\alpha \neq \{0\}\}$. Przy założeniach jak wyżej forma Killinga jest niezdegenerowana na C , a więc dla $\alpha \in \Lambda$ istnieje dokładnie jeden $h_\alpha \in C$ takie że $\alpha(x) = K(h_\alpha, x)$ dla dowolnego $x \in C$.

Lemat 1.3 • Jeśli $e \in A_\alpha$, $f \in A_{-\alpha}$ to $[e, f] = K(e, f)h_\alpha$.

• $\alpha(h_\alpha) \neq 0$

- $\{h_\alpha : \alpha \in \Lambda\}$ rozpinają C
- Jeśli $e \in A_\alpha$, $f \in A_{-\alpha}$, $K(e, f) \neq 0$ to podalgebra A generowana przez e , f i h_α jest izomorficzna z $\mathfrak{sl}(2, F)$
- Przestrzeń A_α są jednowymiarowe
- Jeśli $\alpha, t\alpha \in \Lambda$ to $t \in \{-1, 1\}$
- Jeśli $\alpha, \beta \in \Lambda$ to $2K(h_\alpha, h_\beta)/K(h_\alpha, h_\alpha)$ jest liczbą całkowitą

Dowód: Niech $e \in A_\alpha$, $f \in A_{-\alpha}$. Dla $x \in C$ mamy

$$K([e, f], x) = -K(f, [e, x]) = \alpha(x)K(f, e) = K(f, e)K(h_\alpha, x)$$

czyli $K([e, f] - K(e, f)h_\alpha, x) = 0$ co na mocy niezdegenerowania K na C oznacza że $[e, f] = K(e, f)h_\alpha$. A więc pokazaliśmy pierwszy punkt.

Na mocy lematu Weyla dla dowolnego $\beta \in \Lambda$ mamy $\beta(h_\alpha) = c_{\alpha, \beta}\alpha(h_\alpha)$, czyli $\alpha(h_\alpha) = 0$ implikowałoby $\beta(h_\alpha) = 0$, czyli (jak w dowodzie 1.2) h_α byłoby ortogonalne do C względem formy Killinga i $h_\alpha = 0$. Lecz $\alpha \neq 0$, więc $h_\alpha \neq 0$ co oznacza że $\alpha(h_\alpha) \neq 0$.

A jest półprosta, więc $A = [A, A] = \text{lin}[A_\alpha, A_\beta]$. Dla $\alpha \neq -\beta$ dostajemy składniki rozkładu różne od C , a więc $C = \text{lin}_{\alpha \neq 0}[A_\alpha, A_{-\alpha}]$. Na mocy poprzedniego punktu $[A_\alpha, A_{-\alpha}]$ jest rozpinane przez h_α , czyli $C = \text{lin}\{h_\alpha : \alpha \in \Lambda\}$.

Aby pokazać czwarty punkt niech $g = 2f/(\alpha(h_\alpha)K(e, f))$. Wtedy $K(e, g) = K(e, f)/(\alpha(h_\alpha)K(e, f)) = 2/\alpha(h_\alpha)$, $h = [e, g] = K(e, g)h_\alpha = 2h_\alpha/\alpha(h_\alpha)$ i $\alpha(h) = 2\alpha(h_\alpha)/\alpha(h_\alpha) = 2$. A więc $[h, e] = \alpha(h)e = 2e$ i $[h, g] = -\alpha(h)g = -2g$ co oznacza że h, e, g spełniają te same relacje komutacji co

$$H = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & -1 \end{bmatrix}, \quad X = \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 0 & 0 \end{bmatrix}, \quad Y = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 1 & 0 \end{bmatrix}$$

czyli $h \mapsto H$, $e \mapsto X$, $g \mapsto Y$ zadaje izomorfizm.

Przypuśćmy teraz że A_α ma wymiar większy niż 1. Wtedy istniałby $z \in A_\alpha$ taki że $z \neq 0$, lecz $K(z, g) = 0$. A więc $[g, z] = K(z, g)h_\alpha = 0$, czyli z generowały skończenie wymiarowy moduł M nad $\mathfrak{sl}(2, F)$ taki że wszystkie wartości własne h byłyby dodanie. Dokładniej niech $z_0 = 0$ i $z_{k+1} = [e, z_k]$. Zauważmy że istnieją stałe c_k takie że $[g, z_k] = c_k z_{k-1}$ dla $k \geq 0$ (gdzie $c_0 = 0$ i $z_{-1} = 0$). Mianowicie indukcyjnie $[g, z_{k+1}] = [g, [e, z_k]] = [[g, e], z_k] + [e, [g, z_k]] = -[h, z_k] + [e, c_k z_{k-1}] = -2k z_k + c_k z_k$ czyli $M = \text{lin}\{\text{ad}_e^k(z) : k \in \mathbb{Z}, k \geq 0\}$ bo ta podprzestrzeń jest niezmiennicza na działanie h, e, g . Ale taki moduł M nie istnieje co oznacza że przestrzeń A_α jest jednowymiarowa.

Podobnie, jeśli $A_{t\alpha}$ jest nietrywialne to h musi mieć całkowitą wartość własną na $A_{t\alpha}$, czyli $2t \in \mathbb{Z}$. Ale rola α i $t\alpha$ jest symetryczna, czyli również $2/t \in \mathbb{Z}$. Gdyby $t = 2$ to $A_{2\alpha} = \text{ad}_e(A_\alpha)$ lecz jest to niemożliwe bo A_α jest rozpinane przez e i $\text{ad}_e(A_\alpha) = \{0\}$. Przez symetrię wykluczone jest również $t = -2$, $t = 1/2$, i $t = -1/2$. A więc jedne możliwości które pozostają to $t = -1$ lub $t = 1$.

Aby pokazać ostatni punkt rozważmy podalgebrę A generowaną przez h_α, e, f . Jak wiemy ta algebra jest izomorficzna z $\mathfrak{sl}(2, F)$. Niech $H = 2h_\alpha/K(h_\alpha, h_\alpha)$. Z opisu skończenie wymiarowych modułów nad $\mathfrak{sl}(2, F)$ wiemy że w dowolnym takim module H ma całkowite wartości własne. Rozważmy działanie H na $x \in$

$A_\beta: [H, x] = 2\beta(h_\alpha)/K(h_\alpha, h_\alpha) = 2K(h_\beta, h_\alpha)/K(h_\alpha, h_\alpha)$, czyli $2K(h_\beta, h_\alpha)/K(h_\alpha, h_\alpha)$ jako wartość własna H jest liczbą całkowitą. $\square$

Przykład: Niech $\mathfrak{g} = \mathfrak{sl}(3, \mathbb{C})$. Wiadomo że macierze diagonalne o śladzie 0 dają podalgebrę Cartana C w $\mathfrak{g}$. Niech

$$a = \begin{pmatrix} \lambda_1 & 0 & 0 \\ 0 & \lambda_2 & 0 \\ 0 & 0 & \lambda_3 \end{pmatrix}$$

i niech $e_{i,k}$ dla $i, k \in \{1, 2, 3\}$, $i \neq k$ będzie macierzą taką że na przecięciu wiersza i i kolumny k jest 1 a pozostałe elementy są zerami. Łatwo sprawdzić że $[a, e_{i,k}] = (\lambda_i - \lambda_k)e_{i,k}$. A więc funkcjonały pierwastkowe to $\alpha_{i,k} = \lambda_i - \lambda_k$ zaś odpowiednia przestrzeń $V_{\alpha_{i,k}}$ jest jednowymiarowa i rozpinana przez $e_{i,k}$. Jest sześć macierzy $e_{i,k}$ z $i \neq k$, razem z macierzami z C daje to rozkład $\mathfrak{g}$ na sumę prostą. Jako że $\mathfrak{g}$ składa się na macierzy o śladzie 0 to dla a z C zachodzi $\lambda_1 + \lambda_2 + \lambda_3 = 0$. A więc

$$K(a, a) = 2((\lambda_1 - \lambda_2)^2 + (\lambda_1 - \lambda_3)^2 + (\lambda_2 - \lambda_3)^2) =$$

$$2((\lambda_1 - \lambda_2)^2 + (\lambda_1 - \lambda_3)^2 + (\lambda_2 - \lambda_3)^2) + 2(\lambda_1 + \lambda_2 + \lambda_3)^2 =$$

$$6(\lambda_1^2 + \lambda_2^2 + \lambda_3^2)$$

czyli forma Killinga na C to 6 razy obcięcie do C euklidesowego produktu skalarnego. W szczególności h_α to $\frac{1}{6}\alpha$. Jawnie, gdy $\alpha_{1,2}$ jest reprezentowany jako wektor w $\mathbb{C}^3$ mamy

$$\alpha_{1,2} = (1, -1, 0),$$

czyli

$$h_{\alpha_{1,2}} = \frac{1}{6}(1, -1, 0).$$

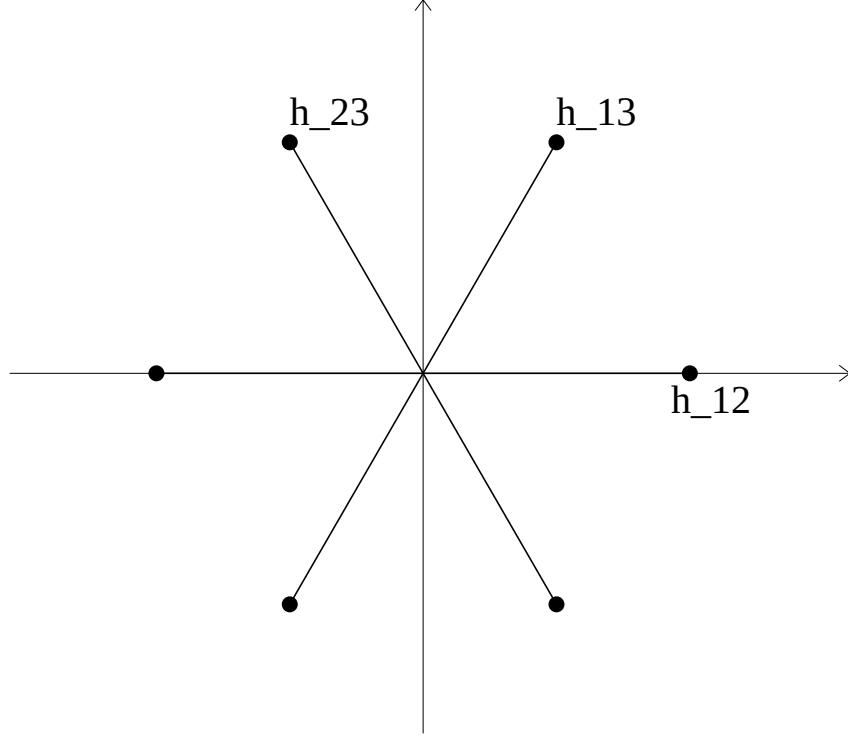
Podobnie

$$h_{\alpha_{1,3}} = \frac{1}{6}(1, 0, -1),$$

$$h_{\alpha_{2,3}} = \frac{1}{6}(0, 1, -1)$$

i $h_{\alpha_{2,1}} = -h_{\alpha_{1,2}}$, $h_{\alpha_{3,1}} = -h_{\alpha_{1,3}}$, $h_{\alpha_{3,2}} = -h_{\alpha_{2,3}}$. Widać że $K(h_\alpha, h_\alpha) = \frac{1}{3}$. Podobnie $K(h_{\alpha_{1,2}}, h_{\alpha_{1,3}}) = \frac{1}{6}$ i $K(h_{\alpha_{1,2}}, h_{\alpha_{2,3}}) = -\frac{1}{6}$. Wynika stąd że kąt między $h_{\alpha_{1,2}}$ a $h_{\alpha_{1,3}}$ jest równy $\pi/3$, zaś kąt między $h_{\alpha_{1,2}}$ i $h_{\alpha_{2,3}}$ jest równy $2\pi/3$. A więc odpowiednio uporządkowane α są wierzchołkami sześciokąta równobocznego.

Można to zilustrować następującym obrazkiem:

Lemat 1.4 $\alpha(h_\alpha) \in \mathbb{Q}$ i $\alpha(h_\alpha) > 0$. Niech $V = \text{lin}_{\mathbb{Q}}\{h_\alpha : \alpha \in \Lambda\}$. Forma Killinga obcięta do V przyjmuje wartości wymierne i jest dodatnio określona. Ponadto, jeśli $S \subset \Lambda$ i $\Delta = \{h_\alpha : \alpha \in S\}$ jest bazą C nad F , to Δ jest bazą V .

Dowód: $\alpha(h_\alpha) = K(h_\alpha, h_\alpha) = \sum_{\beta \in \Lambda} \beta(h_\alpha)^2 = \sum_{\beta \in \Lambda} (r_{\alpha, \beta} \alpha(h_\alpha))^2$ czyli

$$\alpha(h_\alpha) = \frac{1}{\sum_{\beta \in \Lambda} r_{\alpha, \beta}^2},$$

więc $\alpha(h_\alpha) \in \mathbb{Q}$ i $\alpha(h_\alpha) > 0$.

Jeśli $h = \sum q_\alpha h_\alpha$, to $\beta(h) = \sum_{\alpha, \beta \in \Lambda} q_\alpha r_{\alpha, \beta} \alpha(h_\alpha)$ czyli $\beta(h) \in \mathbb{Q}$. Jeśli $h_1, h_2 \in V$ to $K(h_1, h_2) = \sum_{\beta \in \Lambda} \beta(h_1) \beta(h_2) \in \mathbb{Q}$ i $K(h, h) = \sum_{\beta \in \Lambda} \beta(h)^2 \geq 0$. Jeśli $K(h, h) = 0$ to dla każdego $\beta \in \Lambda$ mamy $\beta(h) = 0$ i h jest ortogonalne względem formy Killinga do C , czyli $h = 0$.

Niech Δ jak wyżej będzie bazą C nad F , $\tilde{V} = \text{lin}_{\mathbb{Q}}(\Delta)$ i niech $\beta \in \Lambda$. Dla $h_\alpha \in \Delta$ mamy $\beta(h_\alpha) = K(h_\beta, h_\alpha) \in \mathbb{Q}$ czyli $\beta \in \tilde{V}^*$, czyli istnieje $\tilde{h} \in \tilde{V}$ taki że $\beta(h) = K(\tilde{h}, h)$ dla $h \in \tilde{V}$. Jednakże $\Delta \subset \tilde{V}$ jest bazą C nad F , więc $\beta(h) = K(\tilde{h}, h)$ dla $h \in C$, czyli $\tilde{h} = h_\beta$, a więc $h_\beta \in \tilde{V}$. $\square$

Niech V będzie skończenie wymiarową przestrzenią nad ciałem F charakterystyki 0. Zakładamy że na V jest zadany iloczyn skalarny. Dla wektora $v \in V$ odbicie σ_v w kierunku v definiujemy wzorem

$$\sigma_v(x) = x - 2 \frac{\langle v, x \rangle v}{\langle v, v \rangle}$$

gdzie zakładamy że $\langle v, v \rangle \neq 0$. Dla $F = \mathbb{R}$ jest to klasyczna definicja, ale te same własności dostaniemy dla innych ciał.

Lemat 1.5 *Istnieje automorfizm $\phi : A \mapsto A$ taki że $\phi(C) = C$, $\phi(h_\alpha) = -h_\alpha$ i $\phi(h) = h$ dla $h \in C$ takich że $\alpha(h) = 0$. Innymi słowy, $\phi|_C$ jest odbiciem w kierunku h_α .*

Dowód: Wybieramy $e \in A_\alpha$, $f \in A_{-\alpha}$, tak by $\alpha([e, f]) = 2$. Wtedy podalgebra A generowana nad $\mathbb{Q}$ przez $[e, f], e, f$ jest izomorficzna z $\mathfrak{sl}(2, \mathbb{Q})$. Niech

$$H = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & -1 \end{bmatrix}, \quad X = \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 0 & 0 \end{bmatrix}, \quad Y = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 1 & 0 \end{bmatrix}$$

Przy izomorfizmie $[e, f]$ przechodzi na H , e przechodzi na X , f przechodzi na Y . Zauważmy że ad_e i ad_f są nilpotentnymi automorfizmami A , dlatego $\psi_1 = \exp(\text{ad}_e) = \sum \text{ad}_e^k / k!$ i $\psi_2 = \exp(-\text{ad}_f) = \sum (-\text{ad}_f)^k / k!$ są dobrze zdefiniowanymi automorfizmami A . Pokażemy że $\phi = \psi_1 \psi_2 \psi_1$ jest pożądanym automorfizmem. Mianowicie, jeśli $h \in C$ i $\alpha(h) = 0$ to $[h, e] = [h, f] = 0$, czyli $\text{ad}_e(h) = \text{ad}_f(h) = 0$ i konsekwentnie $\psi_1(h) = \psi_2(h) = 0$, więc $\phi(h) = h$. Pozostaje pokazać że $\phi([e, f]) = -[e, f]$. Dzięki izomorfizmowi algebry generowanej przez $[e, f], e, f$ z $\mathfrak{sl}(2, \mathbb{Q})$ jest to ćwiczenie na mnożenie macierzy 2 na 2. Dokładniej, wystarczy wykonać obliczenia używając ad_X i ad_Y zamiast ad_e i ad_f . Dla $Z \in \mathfrak{sl}(2, \mathbb{Q})$ mamy $\text{ad}_X(Z) = XZ - ZX = L_X(Z) - R_X(Z)$ gdzie L_X jest operatorem mnożenia z lewej strony, zaś R_X operatorem mnożenia z prawej strony. Ponieważ mnożenie z lewej komutuje z mnożeniem z prawej mamy $\exp(\text{ad}_X) = L_{\exp(X)} R_{\exp(-X)}$ i konsekwentnie $\phi([e, f])$ przechodzi przy izomorfizmie na $L_{\exp(X)} \exp(-Y) \exp(X) R_{\exp(-X)} \exp(Y) \exp(-X) H$. Teraz

$$\exp(X) = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$\exp(-Y) = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ -1 & 1 \end{bmatrix}$$

$$\exp(X) \exp(-Y) \exp(X) = \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ -1 & 0 \end{bmatrix}$$

$$L_{\exp(X)} \exp(-Y) \exp(X) R_{\exp(-X)} \exp(Y) \exp(-X) H = \begin{bmatrix} -1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} = -H.$$

□

Definicja: Niech V będzie jak w definicji odbicia. Mówimy że skończony podzbiór $\Lambda \subset V$ jest *systemem pierwiastków* jeśli $0 \notin \Lambda$, Λ rozpina V i dla każdego $v \in \Lambda$ mamy $\sigma_v(\Lambda) \subset \Lambda$. Mówimy że Λ jest *krystalograficzny* jeśli

$2\langle\alpha, \beta\rangle/\langle\beta, \beta\rangle \in \mathbb{Z}$ dla dowolnych $\alpha, \beta \in \Lambda$. Mówimy że Λ jest zredukowany jeśli dla $\alpha, t\alpha \in \Lambda$ implikuje że $t \in \{-1, 1\}$.

Definicja: Niech $\Lambda \subset V$ będzie systemem pierwiastków. Grupę generowaną przez operatory σ_v gdzie $v \in \Lambda$ nazywamy grupą Weila systemu Λ .

Definicja Powiemy że układ pierwiastków Λ na V jest rozkładalny, jeśli $V = V_1 \oplus V_2$ i $\Lambda = \Lambda_1 \cup \Lambda_2$ gdzie $\Lambda_i = \Lambda \cap V_i$ dla $i = 1, 2$. Powiemy że układ pierwiastków jest nierozkładalny jeśli nie jest rozkładalny.

Lemat 1.6 *Jeśli Λ jest układem pierwiastków na V to istnieją podprzestrzenie V_i i układy pierwiastków Λ_i na V_i takie że*

$$V = \oplus_i V_i,$$

$$\Lambda = \bigcup_i \Lambda_i$$

i Λ_i jest nierozkładalny. Taki rozkład jest jednoznaczny. Ponadto, jeśli Λ jest układem pierwiastków algebry Liego A jak wyżej, to istnieją podalgebry B_i takie że

$$A = \oplus_i B_i$$

i Λ_i jest układem pierwiastków B_i .

Dowód: Jeśli mamy rozkład Λ jak wyżej to zauważmy że V_i są wzajemnie ortogonalne. Mianowicie, odbicie względem $\lambda_1 \in \Lambda_1$ przekształca $\lambda_2 \in \Lambda_2$ na $\lambda_2 + c\lambda_1$ dla pewnego c . Jednakże $\lambda_2 + c\lambda_1$ jest elementem Λ wtedy i tylko wtedy gdy $c = 0$. To zaś oznacza że λ_1 jest ortogonalne do λ_2 . Jako że $\lambda_1 \in \Lambda_1$ był dowolny i Λ_1 rozpinia V_1 to V_1 jest ortogonalne do λ_2 . Rozumując podobnie widzimy że V_1 jest ortogonalne do V_2 i ogólniej V_i jest ortogonalne do V_j dla $i \neq j$.

Teraz na Λ wprowadzamy relację r tak że $r(\alpha, \beta)$ wtedy i tylko wtedy gdy α i β nie są ortogonalne. Niech r^* będzie domknięciem tranzytywnym r . r^* jest relacją równoważności. Jako Λ_i bierzemy klasy abstrakcji r^* a jako V_i przestrzenie rozpinane przez Λ_i . Z określenia widać że V_i są wzajemnie ortogonalne, czyli dają rozkład V . Jak pokazaliśmy rozkładalność implikuje ortogonalność składników rozkładu. Ale z definicji Λ_i nie da się podzielić na wzajemnie ortogonalne podzbiory, więc Λ_i są nierozkładalne. Co więcej, jeśli $\Lambda = \Gamma_1 \cup \Gamma_2$ jest rozkładem Λ jak wyżej i $\Gamma_1 \cap \Lambda_i \neq \emptyset$ to $\Lambda_i \subset \Gamma_1$. Przy tym elementy $\Gamma_1 - \Lambda_i$ (tu jest różnica teoriomnogościowa) są ortogonalne do Λ_i i dałyby rozkład Γ_1 czyli jeśli Γ_1 jest nierozkładalne to $\Lambda_i = \Gamma_1$. To daje jednoznaczność rozkładu.

Jeśli $\Lambda = \{h_\alpha\}$ jest układem pierwiastków A to bierzemy

$$\tilde{\Lambda}_i = \{\alpha : h_\alpha \in \Lambda_i\},$$

$$C_i = \text{lin}(\Lambda_i),$$

$$B_i = C_i \oplus \oplus_{\alpha \in \tilde{\Lambda}_i} A_\alpha.$$

Zauważmy najpierw że

$$A = \oplus_i B_i$$

jako przestrzeń wektorowa. Pozostaje pokazać że B_i są podalgebrami i że wzajemnie komutują.

Dla $i \neq j$ ze względu na ortogonalność C_i do Λ_j C_i komutuje z A_α dla $\alpha \in \tilde{\Lambda}_i$, czyli C_i komutuje z B_j . Dla $\alpha \in \tilde{\Lambda}_i$ i $\beta \in \tilde{\Lambda} = \bigcup_j \tilde{\Lambda}_j$ mamy $\alpha + \beta \in \tilde{\Lambda}$ implikuje $\beta \in \tilde{\Lambda}_i$. A więc B_i są podalgebrami i dla $i \neq j$ B_i komutuje z B_j . $\square$

Uwaga: Dla celów badania algebr Liego w charakterystyce 0 wystarczyłyby układy pierwiastków w przestrzeniach wektorowych nad $\mathbb{Q}$. W charakterystyce 0 badanie układów zredukowanych i krystalograficznych można sprowadzić do badania układów pierwiastków nad $\mathbb{Q}$. Jednakże, istnieją niekrystalograficzne układy pierwiastków które wymagają nieco większego ciała, tzn. skończonego rozszerzenia algebraicznego $\mathbb{Q}$. Ze względów technicznych niektóre rozumowania wygodniej jest przeprowadzić w większym ciele np. $\mathbb{R}$. Jak się okaże, przy badaniu układów pierwiastków istotny jest porządek na pierwiastkach i dlatego w wielu miejscach przydaje się ciało uporządkowane. Porządek na pierwiastkach daje się wprowadzić również bez porządku w ciele (również w charakterystyce skończonej), ale jest to technicznie znacznie trudniejsze. By uniknąć nieporęcznych problemów technicznych w dalszym ciągu będziemy zakładać że ciało nad którym rozpatrujemy system pierwiastków jest podciałem ciała liczb rzeczywistych.

Lemat 1.7 *Niech A, V, Λ, e_α będą jak wyżej. $[e_\alpha, e_\beta] = 0$ wtedy i tylko wtedy gdy $\alpha + \beta \notin \Lambda$.*

Dowód: Oczywiście $\alpha + \beta \notin \Lambda$ implikuje $[e_\alpha, e_\beta] = 0$. Trzeba pokazać że $\alpha + \beta \in \Lambda$ implikuje $[e_\alpha, e_\beta] \neq 0$. Rozpatrzmy zbiór $\Lambda_{\beta, \alpha}$ pierwiastków postaci $\beta + k\alpha$ gdzie przebiega wszystkie wartości całkowite takie że $\beta + k\alpha \in \Lambda$. Odpowiednie e_γ dla $\gamma \in \Lambda_{\beta, \alpha}$ rozpinają przestrzeń $A_{\beta, \alpha}$ reprezentacji podalgebry generowanej przez $h_\alpha e_\alpha, f_\alpha$, która jak wiemy jest izomorficzna z $\mathfrak{sl}(2, f)$. Jako że przestrzenie A_γ są jednowymiarowe i h_α ma różną wartość własną dla różnych γ , to $A_{\beta, \alpha}$ daje moduł prosty. W szczególności $[e_\alpha, \beta + k\alpha] = 0$ tylko wtedy gdy $\beta + k\alpha$ jest skajnym elementem $\Lambda_{\beta, \alpha}$, tzn. $\beta + (k+1)\alpha$ nie jest pierwiastkiem. $\square$

Lemat 1.8 *Niech A, V, Λ będą jak wyżej (na V rozpatrujemy iloczyn skalarny wyznaczony przez formę Killinga). Λ jest zredukowanym krystalograficznym układem pierwiastków na V . A jest wyznaczona przez Λ z dokładnością do izomorfizmu. Dla dowolnego zredukowanego krystalograficznego układu pierwiastków Λ istnieje półprosta algebra Liego $A_{\Lambda, F}$ nad F z Λ jako układem pierwiastków. Ponadto istnieje półprosta algebra Liego A_Λ nad $\mathbb{Q}$ taka że jej podalgebra Cartana diagonalizuje się i Λ jest jej układem pierwiastków (innymi słowy, w odpowiedniej bazie można A zdefiniować nad liczbami wymiernymi).*

Szkic dowodu: Na mocy lematu 1.5 Λ jest układem pierwiastków. Podobnie Λ jest zredukowanym układem krystalograficznym. A priori Λ zależy od wyboru podalgebry Cartana. Jednakże pokazaliśmy że wszystkie podalgebry Cartana w A są sprzężone, tzn. dla dowolnych podalgebr Cartana $C_1, C_2 \subset A$ istnieje automorfizm A przeprowadzający C_1 na C_2 . Oznacza to że układ pierwiastków jest wyznaczony przez A z dokładnością do izomorfizmu. Dzięki lematowi 1.6 resztę wystarczy pokazać dla nierozkładalnych układów pierwiastków. Istnienie algebry z zadany układem pierwiastków dowodzimy dla każdego nierozkładalnego

układu pierwiastków z osobna. Pomijam dowód pozostałej części twierdzenia. $\square$

Pokazaliśmy że rozkładalne układy pierwiastków odpowiadają sumom prostym algebr. Teraz chcemy wyznaczyć strukturę nierozkładalnych układów pierwiastków, to nam da pełny opis algebr półprostych nad ciałami algebraicznie domkniętymi charakterystyki 0.

Lemat 1.9 *Niech Λ będzie układem pierwiastków w przestrzeni dwuwymiarowej nad $\mathbb{R}$ zaś $e_\alpha = \alpha/|\alpha|$ dla $\alpha \in \Lambda$. Wtedy e_α są wierzchołkami $2n$ -kąta foremnego dla pewnego $n \in \mathbb{Z}$.*

Dowód: e_α są wektorami jednostkowej długości, każdy z nich wyznacza punkt na okręgu jednostkowym. Ponumerujemy α tak by te punkty wypadały po kolei, tzn. $e_{\alpha_{j-1}}$ i $e_{\alpha_{j+1}}$ są najbliższymi punktami do e_{α_j} (i leżą po różnych stronach). Skoro układ pierwiastków jest niezmienniczy na odbicia w kierunku swoich elementów, to $\sigma_{e_{\alpha_j}}(e_{\alpha_{j-1}}) = -e_{\alpha_{j+1}}$, czyli kąt między $e_{\alpha_{j-1}}$ a e_{α_j} jest taki sam jak kąt między e_{α_j} a $e_{\alpha_{j+1}}$, co oznacza że e_α są wierzchołkami wielokąta foremnego. Ponieważ $\alpha \in \Lambda$ implikuje $-\alpha \in \Lambda$, moc $\{e_\alpha\}$ jest parzysta. $\square$

Komórką Weila nazywamy maksymalny zbiór S taki że dla $\omega \in S$ mamy $\forall \alpha \in \Lambda \langle \alpha, \omega \rangle \neq 0$ i każde $\langle \alpha, \omega \rangle$ ma stały znak na S .

Rozpatrujemy teraz przez chwilę systemy pierwiastków w przypadku gdy ciało podstawowe to liczby rzeczywiste. W tym przypadku komórki Weila są składowymi spójną zbioru $\{\omega \in V : \forall \alpha \in \Lambda \langle \alpha, \omega \rangle \neq 0\}$. Mianowicie, na zbiorze spójnym funkcja ciągła nie mająca zer ma stały znak, czyli na składowych wyżej $\langle \alpha, \omega \rangle$ ma stały znak, czyli komórka Weila jest sumą składowych wyżej. Jednakże komórki Weila są skończonymi przekrojami półprzestrzeni otwartych, a więc są otwarte i wypukłe. A więc są też spójne, czyli jest dokładnie jedna składowa.

Lemat 1.10 *Gdy ciałem podstawowym są liczby rzeczywiste to grupa Weila działa tranzytywnie na zbiorze komórek Weila.*

Dowód: Niech M będzie zbiorem podprzestrzeni V zadanych równaniami $\langle \alpha, \omega \rangle = 0$, $\langle \beta, \omega \rangle = 0$ dla $\alpha, \beta \in \Lambda$, $\alpha \neq \beta$. Każdy element M jest podprzestrzenią V kowymiaru 2. Twierdzimy że $H = V - \bigcup_{Z \in M} Z$ jest spójny. Mianowicie, łatwo pokazać że jeśli U jest otwartym spójnym podzbiorem V to $U - Z$ gdzie Z jest przestrzenią kowymiaru 2 też jest spójny. Czyli indukcyjnie H jest spójny. H jest sumą domknięć komórek Weila. Niech niech S będzie domknięciem w H ustalonej komórki Weila zaś $T = WS$ orbitą S względem grupy Weila W . Wtedy T jest podzbiorem domkniętym H . Niech R będzie sumą domknięć w H komórek Weila nie należących do orbity S . Łącznie R i T zawierają wszystkie komórki Weila, więc ich suma jest gesta w H . R i T jako skończona suma zbiorów domkniętych są domknięte, więc $H = R \cup T$. Przestrzeń spójną nie da się przedstawić jako sumę rozłącznych zbiorów domkniętych, więc albo R jest pusty (co chemy pokazać), albo istnieje $x \in R \cap T$. Wnętrza komórek Weila są rozłączne, więc x leży na brzegu komórki, czyli istnieje α takie że $\langle \alpha, x \rangle = 0$. Z określenia M i H takie α jest jednoznacznie wyznaczone. A więc istnieje domknięta komórka P z T leżąca po jednej stronie hiperpłaszczyzny $\langle \alpha, \omega \rangle = 0$ i domknięta komórka Q z R leżąca po drugiej stronie tej hiperpłaszczyzny, mające

wspólny punkt x . Wtedy $\sigma_\alpha(P) = Q$. Ale σ_α jest elementem grupy Weila, więc równość wyżej przeczy temu że Q nie jest w orbicie S względem W . Otrzymana sprzeczność pokazuje że R jest puste i $T = H$, czyli W działa tranzytywnie. $\square$

Lemat 1.11 *Gdy ciało podstawowe jest ciałem $\mathbb{R}$ to grupa Weila działa tranzytywnie na zbiorze komórek Weila.*

Dowód: Nasze ciało K jest zanurzone w liczbach rzeczywistych $\mathbb{R}$. Odpowienio V można zanurzyć w przestrzeni wektorowej $V_{\mathbb{R}}$ nad $\mathbb{R}$. Możemy też rozszerzyć działanie W do $V_{\mathbb{R}}$. Komórka Weila w V jednoznacznie wyznacza komórkę Weila w $V_{\mathbb{R}}$. Do działania W na $V_{\mathbb{R}}$ stosuje się poprzedni lemat. Ale skoro komórki rozszerzają się jednoznacznie to wynik pozostaje prawdziwy dla komórek w V . $\square$

Niech $\omega \in V$ będzie wektorem takim że $(\alpha, \omega) \neq 0$ dla $\alpha \in \Lambda$, $\Lambda_+ = \{\alpha \in \Lambda : (\alpha, \omega) > 0\}$. Λ_+ nazywamy zbiorem pierwiastków dodatnich. Λ_+ zależy od wyboru ω , dokładnie od wyboru komórki Weila do której należy ω . Jednakże Lemat 1.11 pokazuje że różne wybory dają równoważną teorię, tzn. można przejść między różnymi wyborami przy pomocy elementu grupy Weila.

Lemat 1.12 *Niech $\Delta \subset \Lambda_+$ będzie zbiorem tych elementów Λ_+ które dają wszystkie kierunki ekstremalne stożka wypukłego generowanego przez Λ_+ . Wtedy dla $\alpha, \beta \in \Delta$, $\alpha \neq \beta$ mamy $(\alpha, \beta) \leq 0$. Co więcej kąt pomiędzy α a β to $(n-1)\pi/n$ dla pewnego $n \in \mathbb{Z}$. Ponadto Δ jest bazą V .*

Dowód: Wiadomo że dowolny element właściwego domkniętego stożka wypukłego jest kombinacją liniową o współczynnikach dodatnich elementów zadających kierunki ekstremalne. Czyli każdy element Λ_+ jest kombinacją liniową elementów z Δ . Ponieważ $\Lambda = \Lambda_+ \cup -\Lambda_+$ to również każdy element z Λ jest kombinacją liniową elementów z Δ . Lecz Λ rozpina V czyli Δ rozpina V . Jeśli V jest jednowymiarowe to Δ składa się z jednego elementu i teza jest oczywista. W przeciwnym razie dla $\alpha, \beta \in \Delta$, $\alpha \neq \beta$ rozpatrzmy podprzestrzeń $V_{\alpha, \beta} = \text{lin}\{\alpha, \beta\} \subset V$. Niech $\Omega = \Lambda \cap V_{\alpha, \beta}$ zaś $\Omega_+ = \Lambda_+ \cap V_{\alpha, \beta}$. Ω jest systemem pierwiastków w przestrzeni dwuwymiarowej zaś Ω_+ odpowiednim układem pierwiastków dodatnich. Z lematu wiemy że po unormowaniu elementy Ω są wierzchołkami $2n$ -kąta foremnego. $n \geq 2$, przy tym dla $n = 2$ mamy czworokąt i widać że α i β są ortogonalne. Dla $n > 2$ mamy $|\Omega_+| = n$, czyli pomiędzy α a β musi być $n-1$ innych pierwiastków, czyli kąt pomiędzy α a β to $(n-1)\pi/n$. Dla $n > 2$ to implikuje że $(\alpha, \beta) < 0$.

Aby pokazać że Δ jest liniowo niezależne rozważmy kombinację liniową $\sum_{\alpha \in \Delta} a_\alpha \alpha$. Niech $D_+ = \{\alpha \in \Delta : a_\alpha > 0\}$, $D_- = \{\alpha \in \Delta : a_\alpha < 0\}$ i niech $w = \sum_{\alpha \in D_+} a_\alpha \alpha$, $v = \sum_{\alpha \in D_-} a_\alpha \alpha$. Ponieważ dla $\alpha \in \Lambda_+$ mamy $(\omega, \alpha) > 0$ to $(\omega, w) = \sum_{\alpha \in D_+} a_\alpha (\omega, \alpha) > 0$ czyli $w \neq 0$ o ile $D_+ \neq \emptyset$. Podobnie $v \neq 0$ o ile $D_- \neq \emptyset$. Jeśli nie wszystkie współczynniki rozważanej kombinacji liniowej znikają to co najmniej jeden z D_+ lub D_- jest niepusty. Jeśli dokładnie jeden jest niepusty to poprzednie uwagi pokazują że ta kombinacja jest niezerowa. Jeśli oba są niepuste to $(w+v, w+v) = (w, w) + 2(w, v) + (v, v)$. Następnie

$(w, v) = \sum_{\alpha \in D_+, \beta \in D_-} a_\alpha a_\beta (\alpha, \beta) \geq 0$ bo $a_\alpha > 0$, $a_\beta < 0$, $(\alpha, \beta) \leq 0$, czyli $(w + v, w + v) \geq (w, w) + (v, v) > 0$, czyli $w + v \neq 0$ co pokazuje liniową niezależność. $\square$

Diagramem Coxetera-Dynkina (lub krótko diagramem Dynkina) związanym z Λ nazywany graf którego wierzchołkami są elementy Δ zaś krawędzie są pomiędzy takimi $\alpha, \beta \in \Delta$ że $(\alpha, \beta) < 0$. Przy tym krawędzi przypisujemy wagę n jeśli kąt pomiędzy α a β to $(n - 1)\pi/n$.

Ogólniej, możemy rozpatrywać układy wektorów Δ takie że dla $\alpha, \beta \in \Delta$, $\alpha \neq \beta$ kąt pomiędzy α a β to $(n - 1)\pi/n$ dla pewnego $n \in \mathbb{Z}$, $n \geq 2$.

W diagramie Dynkina zredukowanego układu pierwiastków mogą się pojawić pierwiastki różnej długości, wtedy krawędź rysujemy jako strzałkę skierowaną w kierunku krótszego wektora.

Lemat 1.13 *Diagram Dynkina nierozkładalnego zredukowanego krystalograficznego układu pierwiastków należy do jednej z wymienionych niżej rodzin:*

- A_n : n wierzchołków połączonych w łańcuch krawędziami wagi 3,
- B_n : n wierzchołków z $n \geq 2$ połączonych w łańcuch gdzie wagi krawędzi są 3 za wyjątkiem ostatniego połączenia które ma wagę 4 zaś strzałka jest w kierunku ostatniego wierzchołka,
- C_n : n wierzchołków z $n \geq 3$ połączonych w łańcuch gdzie wagi krawędzi są 3 za wyjątkiem ostatniego połączenia które ma wagę 4 zaś strzałka jest w kierunku przedostatniego wierzchołka,
- D_n : n wierzchołków z $n \geq 4$ gdzie $n - 1$ wierzchołki są połączone w łańcuch, zaś przedostatni wierzchołek łańcucha jest połączony z ostatnim wierzchołkiem (który nie ma innych połączeń), przy tym wagi połączeń to 3,
- E_6, E_7, E_8 . n wierzchołków z $n = 6, 7, 8$ gdzie $n - 1$ wierzchołki są połączone w łańcuch, zaś drugi od końca wierzchołek łańcucha jest połączony z ostatnim wierzchołkiem (który nie ma innych połączeń), przy tym wagi połączeń to 3,
- F_4 : cztery wierzchołki połączone w łańcuch, gdzie wagi skrajnych połączeń to 3 zaś waga środkowego połączenia to 4, przy tym środkowe połączenie jest skierowane (ale wybór kierunku daje izomorficzne diagramy),
- G_2 : dwa wierzchołki połączone krawędzią wagi 6 (która jest skierowana).

Ponadto istnieje niekrystalograficzny układ pierwiastków w przestrzeni wymiaru 3 i w przestrzeni wymiaru 4 (w obu przypadkach diagram to łańcuch ze skrajną krawędzią wagi 5 a pozostałymi wagi 3) i rodzina niekrystalograficznych układów na płaszczyźnie.

Uwaga: W zadaniach badaliśmy układ pierwiastków $\mathfrak{sl}(n+1, F)$. Z tego łatwo wynika że odpowiedni diagram Dynkina to A_n . Podobnie, diagram Dynkina algebry $\mathfrak{so}(2n+1, F)$ to B_n zaś diagram Dynkina algebry $\mathfrak{so}(2n, F)$ to D_n . Wreszcie diagram Dynkina algebry $\mathfrak{sp}(2n, F)$ to C_n .

Lemat 1.14 *Diagram Dynkina nie zawiera cykli.*

Dowód. Jeśli α_i dla $i = 1, \dots, k$ stanowią cykl, to biorąc $e_i = \alpha_i/|\alpha_i|$ i $v = \sum_{i=1}^k e_i$ mam $(v, v) = \sum_{i=1}^k (e_i, e_i) + 2 \sum_{i \neq j} (e_i, e_j)$. Dla $i \neq j$ połączonych krawędzią kąt między e_i a e_j to co najmniej $2\pi/3$, czyli $(e_i, e_j) \leq -1/2$. W cyklu mamy k par i, j połączonych krawędziami, co oznacza że $(v, v) \leq 0$, co dałoby sprzeczność z liniową niezależnością α_i . $\square$

Dla $\alpha \in \Delta$ niech $e_\alpha = \alpha/|\alpha|$. Dla $\alpha, \beta \in \Delta$ niech $q_{\alpha, \beta} = (e_\alpha, e_\beta)$

Lemat 1.15 *Niech $S \in \Delta$, $\alpha \notin S$. Wtedy $\sum_{\beta \in S} q_{\alpha, \beta}^2 < 1$*

Dowód: Bez zmniejszania ogólności możemy zakładać że $q_{\alpha, \beta} \neq 0$ dla $\beta \in S$. Z poprzedniego lematu (braku cykli) wynika teraz że $q_{\beta_1, \beta_2} = 0$ dla $\beta_1, \beta_2 \in S$, czyli $\{e_\beta \in S\}$ jest bazą ortonormalną pewnej podprzestrzeni $W \subset V$. $e_\alpha \notin W$, czyli rzut e_α na W ma długość mniejszą niż 1. Lecz kwadrat tej długości wynosi $\sum_{\beta \in S} (e_\alpha, e_\beta)^2 = \sum_{\beta \in S} q_{\alpha, \beta}^2$. $\square$

Lemat 1.16 *Spójny diagram Dynkina z krawędzią wagi ≥ 6 ma dwa wierzchołki.*

Dowód. Niech α i β będą wierzchołkami połączonymi krawędzią wagi ≥ 6 . Gdyby było więcej wierzchołków to istniałaby wierzchołek γ połączony albo z α albo z β . Bez utraty ogólności można zakładać że γ jest połączony z α . Waga 6 oznacza że $q_{\alpha, \beta}^2 \geq 3/4$, $q_{\alpha, \gamma}^2 \geq 1/4$ co dałoby sprzeczność z poprzednim lematem.

Lemat 1.17 *Wierzchołek diagramu Dynkina jest połączony z co najwyżej trzema innymi wierzchołkami. Jeśli jest połączony z trzema wierzchołkami to wagi krawędzi to 3. Żaden wierzchołek nie należy do dwu krawędzi wagi ≥ 4 .*

Dowód. To wynika bezpośrednio z lematy o sumie $q_{\alpha, \beta}^2$: $q_{\alpha, \beta}^2 \geq 1/4$, a jeśli waga jest większa niż 3 to $q_{\alpha, \beta}^2 \geq 1/2$ $\square$

Lemat 1.18 *Diagram Dynkina zawiera co najwyżej jeden punkt rozgałęzienia i co najwyżej jedną krawędź wagi ≥ 4 . Jeśli jest punkt rozgałęzienia to wszystkie wagi to 3.*

Lematy powyżej i kilka następnych lematów tego typu w sumie daje dowód podanego wyżej twierdzenia o klasyfikacji układów pierwiastków.